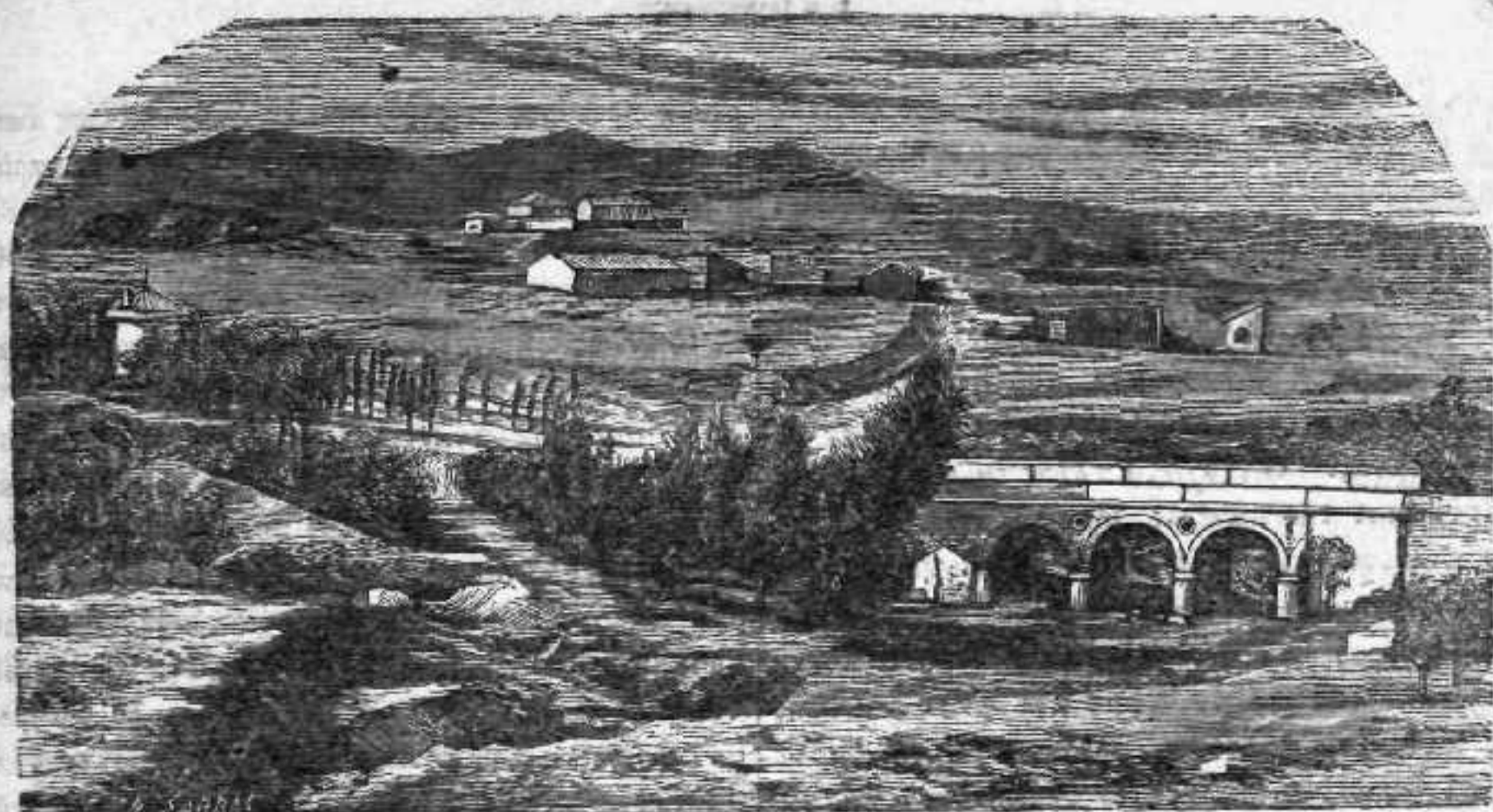




ΕΤΟΣ Δ'.

Εν ΑΘΗΝΑΙΣ, 15 Ιουνίου 1871.

ΦΥΛΛ. Γ'.

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΟΣ, ΝΑΠΟΛΕΩΝ Γ' ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑ.

Ὁ περιώνυμος ποιητής Βίκτωρ Οὔγος εἶναι τὸ ζῶν ἐτι ποιητικὸν δαιμόνιον τῆς Γαλλίας, ὡς Ναπολέων ὁ τρίτος, καὶ μεθ' ἀπάσας τὰς παραφροσὰς καὶ ἀποπλάνησεις αὐτοῦ — αἱ ὁποῖαι τελευταῖον τόσον οἰκτρῶς τὸν ἐξεθρόνισαν — εἶναι τὸ πολιτικὸν αὐτῆς δαιμόνιον. Ὅ,τι αὐτὸς οὗτος ὁ Βίκτωρ Οὔγος εἶπεν ἄλλοτε περὶ τινων μεγάλων ποιητῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ ἐποχῶν ἐν τῷ εἰς τὸν Σαίξπηνον ἀφιερωμένῳ κομψῷ συγγραμματίῳ του, ὡς περὶ ὑπερτάτων ἀντιπροσώπων τοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ λαοῦ των, τοῦτο δύναται τις νὰ εἴπῃ εὐλόγως καὶ περὶ αὐτοῦ σήμερον, ὡς ἐξόχου ποιητοῦ τῶν Γάλλων καὶ τῆς Εὐρώπης μάλιστα ὁλοκλήρου, διότι οὐδεὶς γὺν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑσπερίαν ἔχει ποιητικὴν δόξαν ἴσῃ πρὸς τὴν τοῦ Βίκτορος Οὔγου. Καί, κυρίως εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸς ἐξέφρασε περὶ τοῦ διασήμευ τῶν Γερμανῶν μουσουργοῦ Βεεθόβεν, ὡς ἐξαιρετῶς τὸ μεγαλεῖον τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος ἐκπροσωποῦντος, αὐτὸ τοῦτο ῥητέον καὶ περὶ τοῦ ἰδίου, ὡς τὸ γαλατικὸν ἢ γαλλικὸν δαιμόνιον λαμπρῶς ἀντιπροσωπεύοντος. Ἀλλὰ προσθετέον προσέτι ὅτι σήμερον καὶ αὐτῆς τῆς

ἐπὶ τῷ Σαίξπέρῳ αἰωνίως καὶ δικαίως καυχωμένης Ἀγγλίας τὸ ποιητικὸν πνεῦμα ὁ Βίκτωρ Οὔγος ἐκπροσωπεῖ, ὡς ὁ μέγιστος τῶν θιασωτῶν καὶ ὁπαδῶν τῆς κατὰ τὸν ἀθάνατον ἐκείνον δραματικὸν ῥωμαντικῆς σχολῆς: Ὁ Γάλλος ποιητής Βίκτωρ Οὔγος εἶναι ἡ ζῶσα ἀντανάκλασις τοῦ "Ἀγγλου ποιητοῦ Σαίξπέρου. Εἶναι δὲ παλλῆς περιεργείας ἄξιον νὰ παρατηρήσῃ τις πῶς ἡ τύχη τοῦ μεγαλοφυοῦς ποιητοῦ ἀντανάκλαται καὶ ἐγκατοπτρίζεται, τρόποι τινὰ, εἰς αὐτῆς τῆς μεγάλης πατρίδος του τὴν τύχην, ἢ μᾶλλον πῶς συνέχεται στενῶς ἡ τύχη αὐτοῦ μετὰ τῆς τύχης ἐκείνης: Ὑπῆρξε χρόνος, καθ' ὃν τὸ πνεῦμα τοῦ Βίκτορος Οὔγου ἐκυοφόρει καὶ εἰς φῶς ἐξῆγε τὰ ῥωμαντικὰ αὐτοῦ ἀριστουργήματα, φέρ' εἰπεῖν «τὰ Ἀνατολικά ἄσματα», τὸν «Ἑρνάνην», τὴν «Λουκρητίαν Βοργίαν», «Μαρίαν τὴν Τυδορίδα», τὸν «Ἀγγελον τύραννον», τὴν «Παναγίαν τῶν Παρισίων». Ὑπῆρξε χρόνος, καθ' ὃν ἡ ὡραία μουσά του ἔσχεν ἐμπνεύσεις παραγαγούσας τὰς «Ἐνδομύχους φωνάς», τὰς «Σκιὰς καὶ ἀκτῖνας» «Τὰ Φθινοπωρινὰ φύλλα» καὶ «τὰ Ἄσματα τοῦ λυκαυγῶς». Ἀλλ' ὑπῆρξε καὶ χρόνος, καθ' ὃν, γράψας τὸ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο «Napoleon le petit» ἤρχισε νὰ φαίνεται ἐπαισθητῶς πρὸς τὴν παρακμὴν αὐτοῦ ῥέπων καὶ προχωρῶν, μέχρις οὗ κατήντησε νὰ γράψῃ τὸ ἀρκούντως ὑδαρές ἐκεῖνο ἔργον του

«τοὺς Ἐργάτας τῆς Θαλάσσης», (*) ὡς καὶ τὰς πρὸς διαφόρους λαοὺς καὶ ἄνδρας μεγάλους δημοκρατικὰς ἄμα καὶ εἰρηνοφίλους ἐν ἐφημερίσι προσφωνήσεις του, αἵτινες ἐκορυφώθησαν, τρόπον τινά, κατὰ τὸν τελευταῖον μέγαν πόλεμον εἰς τὰς πρὸς τοὺς ἰδίους του συμπολίτας, τοὺς Γάλλους, μετὰ πολλοῦ μὲν τοῦ στόμφου ἀλλ' οὐχὶ καὶ μετ' ἴσης βαθυνοίας καὶ ἐμβριθείας ἀπευθυνθείσας. Ὁ ἐξοχος Γάλλος ἐν τῷ χρονικῷ διαστήματι τῆς πάντως λίαν εὐφυοῦς ἐνεργείας του φαίνεται πως ὑποτυπῶν ὁρμεμφύτως καὶ ἀνεπαισθήτως — εἰς τὰς διαφόρους ποιήσεις του τὰς διαφόρους ἠθικάς, κοινωνικάς τε καὶ πολιτικάς ἀλλοιώσεις, διαθέσεις καὶ φάσεις αὐτῆς τῆς πατρίδος, αὐτοῦ τοῦ ἔθνους του, καὶ ἐνίοτε ἴσως ἴσως καὶ αὐτῆς σχεδὸν ὁλοκλήρου τῆς καθ' ἡμᾶς Εὐρώπης. Ἀλλ' ἡ Γαλλία ἰδίως συμπαρήκμασε μετὰ τοῦ ἐξόχου ποιητοῦ καὶ τοῦ ἐξαιρετοῦ πολιτικοῦ της, μετὰ τοῦ Βίκτωρος Οὐγίου καὶ Ναπολέοντος τοῦ τρίτου (**). Ἡ δὲ τριπλῇ αὕτη παρακμῇ, ἦττον ἐν ἀρχῇ ἐπαισθητῇ, ἐγένετο ὁσημέραι ἐπαισθητοτέρα, μέχρις οὗ ἐσχάτως μετ' ἐκλάμψεων καὶ κρότων καταπυρπολουμένου καὶ κατακρημνιζομένου γιγαντιαίου οἰκοδομήματος, ἐξεδηλώθη εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον: οἰκοδομήματος, ὅπερ ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων μᾶλλον ἢ ἦττον ὑπούλων ἀφορμῶν ἐσαθροῦτο βαθμηδόν, ὑπεσκάπτετο καὶ διὰ φοβερῶν ὑπονόμων ἠπειλεῖτο. Καὶ λεπτομέρειαι δέ τινες τοῦ καταπληκτικοῦ τούτου γεγονότος δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς οὐκ ὀλίγον περίεργοι: Ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέον ἐβασίλευε τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ πάντες γινώσκουσι τίνι τρόπῳ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς: μόνον καὶ μόνον διὰ πανούργου ἐπιτηδειότητος κατορθώσας ν' ἀναγο-

ρευθῇ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ μόνον ὡς τοιοῦτος δελεάσας καὶ κατεξαπατήσας τὸν φιλελεύθερον τῶν γαλλικῶν πνευμάτων ὄργανόν. Ἐβασίλευε λοιπὸν ἐξακολουθῶν νὰ καταστέλλῃ παντὶ σθένει τὸν ὄργανόν αὐτόν, ἢ, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἐδυνάστευεν ἐπὶ τοσοῦτον τῆς φιλελευθέρου Γαλλίας, ἐφ' ὅσον ἰσχύων κατεπολέμει διὰ τῆς πολιτικῆς του τὸ φιλελεύθερον αὐτῆς πνεῦμα καὶ τὰς τάσεις του· καὶ εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ὁ μέγιστος πολιτικὸς τῆς Γαλλίας ἐπὶ τῆς δυναστείας τοῦ Ναπολέοντος οὐδεὶς ἄλλος ἦτο εἰμὴ πάλιν αὐτὸς οὗτος. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἀποδεικνύεται σαφέστατα καὶ ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ συμβάντων. Ἀλλὰ πολέμων ὁ δυνάστης Ναπολέον τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα τοῦ ἔθνους του, ἵνα στηρίξῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν καὶ δυναστείαν του, κατεδίωκεν ἄλλως τε καὶ δι' ἐξορίας τοὺς ἱκανωτάτους τῶν ὁρμῶν τοῦ πνεύματος τούτου ἀντιπροσώπους, ἐν οἷς ἐκ τῶν πρωτίστων ἦτο μάλιστα ὁ Βίκτωρ Οὐγός. Ὁ Βίκτωρ Οὐγός λοιπὸν ἐν ἐξορίᾳ διατελὼν, δυναστεύοντος τῆς Γαλλίας τοῦ Ναπολέοντος, ἐπολέμει καὶ μακρόθεν διὰ τοῦ καλάμου αὐτοῦ τὸν δυνάστην, διότι ἐπολεμεῖτο ὑπ' ἐκείνου. Καὶ ὅτε θωπευτικὴ ἀμνηστία τῷ ἐδόθη, δὲν ἐδέχθη αὐτήν, ἀλλ' ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλει πατήσῃ πάλιν τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος του, ὅταν ὁ Ναπολέον παύσῃ νὰ ᾔναι αὐτοκράτωρ αὐτῆς. Καὶ ἰδοὺ ἄρα: ὁ λόγος τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ἐπηλήθευσεν, ἐπραγματοποιήθη: Ἐπανείδε τὴν Γαλλίαν, φυγόντος ἐκείθεν καὶ κακὴν κακῶς ἐκ τοῦ θρόνου πεσόντος τοῦ πανούργου δυνάστου της. — Δὲν παρατηρεῖται νῦν πρῶτον ὅτι ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ἐνέχει καὶ προφητικὴν δύναμιν, ἥτις μάλιστα ἐκδηλοῦται ἐν τοῖς λόγοις ποιητῶν ἐνθέων. — Ἀλλ' ὑπὸ ποίους καὶ πόσους περιεργωτάτους, τῇ ἀληθείᾳ, οἰωνοὺς ἐπανῆλθεν ὁ ἐξοχος ποιητὴς εἰς τὴν ἐξοχὸν πατρίδα του!... Φεῦ! μόνον παύοντες ἀμφοτέρωι νὰ ᾔναι ὅ,τι τέως ἦσαν ἐνώπιον τῆς ἐκθάμβου οἰκουμένης, παύοντες νὰ ᾔναι ὅσον ἦσαν μεγάλοι καὶ ἐξοχοί, ἐπανεέπεσαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων, ἐπανείδον, ἐπανησπάσθησαν ἀλλήλους!... Ἡ ἀμοιβαίως πολυπόθητος συνάντησις των ἦτο, δυστυχῶς, μεγάλη καὶ ἀπροσδόκητος ἀμφοτέρων κατάπτωσις· καὶ πως φαίνεται ὡς ἂν ἡ δευτέρα ἦτο μυστικὴ τις σκληρὰ ἀμοιβή, ποινὴ τῆς πρώτης!... Ἐν ποίᾳ καταστάσει εὐρί-

(*) Ἄν καὶ ἐξαιρέσιν τινὰ λόγου ἀξίαν παρουσιάζει ἐν τῷ μεταξύ τὸ ἐκτενὲς μυθιστόρημα τοῦ ποιητοῦ «Les Misérables» καὶ τὸ εἰς τὸν Σχιζοπῆρον ἀφιερωμένον συγγραμμάτιόν του.

(**) Ἀφ' οὗ, ὁμολογητέον, ἱκανὰς πολιτικάς τε καὶ πολεμικάς νίκας καὶ θάφνας ἔδρεψε καὶ νῆαν λάμψιν δόξης εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς προσέθετο ὑπὸ τὸ σκῆπτρον Ναπολέοντος τοῦ τρίτου, μάλιστα διὰ τῆς ὑπὲρ τῶν ἐθνικοτήτων γενναίας ἀρχῆς καὶ τῆς ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας λαμπρᾶς ἐνεργείας του, πολὺ δὲ πάλιν ἀπώλεσε διὰ τῆς εἰς Μεξικὸν ἐκστρατείας καὶ τῆς προδοτικῆς τοῦ ἀγῶνος τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀδίκως προκλητικῆς πρὸς τὴν αὐτὴν καὶ κατ' ἐξοχὴν Γερμανίαν πολιτικῆς του.

σκετο πλέον ἢ χθές καὶ πρώην ἔτι κραταιοτάτη Γαλλία! Ἐν ποίᾳ καταστάσει εὐρέθη ἐν αὐτῇ καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπηυθύνθη γράφων ὁ τέως λαμπρὸς αἰδὸς τῆς! Κατεβλήθη οἰκτρὰν καταβολὴν ἢ τόσον ὑπερήφανος καὶ περίφημος ἐθνικὴ ἐκείνης δύναμις! Πομπόλυγες ἀπεδείχθησαν αἱ πομπώδεις πολεμικαὶ προκηρύξεις τοῦ πολυκρότου αὐτοκράτορος τῆς! Οὕτως ὑδαρεῖς καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀνούσιοι αἱ πρὸς τὸ μέγα ἔθνος — ἄλλως πλήρεις ὄγκου καὶ στόμφου — προσφωνήσεις τοῦ μεγάλου Βίκτορος Οὐγὸς συνάμα ἐφάνησαν! Γεγηρακῶς, παρηκμακῶς πλέον ἐγγύθεν ἐχαιρέτησε καὶ προσηγόρευσε ὁ μεγαλοφυῆς ποιητὴς τὴν μεγαλοφυᾶ πατρίδα του, γεγηρακυῖαν καὶ παρηκμακυῖαν ἤδη καὶ αὐτὴν πολιτικῶς, ὡς αὐτός! Ὅποια πένθιμος εἰκὼν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου, ὅποσον θλιβερά, θολερά ἢ ἀμοιβαία αὕτη ἀντανάκλασις τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ἄτομον, τοῦ ἀτόμου εἰς τὸ ἔθνος! ὅποιος μελαγχολικώτατος ἀντεγκατοπτρισμός τοῦ Βίκτορος Οὐγὸς εἰς τὴν Γαλλίαν του, τῆς Γαλλίας εἰς τὸν Βίκτορα Οὐγόν τῆς! Καὶ παράδοξον τῷ ὄντι! πάντα ταῦτα, τοιαύτην ἀδυναμίαν, τοσαύτην παρακμὴν, τοσαύτας καὶ τοιαύτας οὐσιώδεις ἐλλείψεις καὶ ἀσχημίας συγκατεκάλυπτε τέως κατὰ θαυμαστὸν τρόπον ἡ αἵματοβαφὴς πορφύρα Ναπολέοντος τοῦ τρίτου! Ἐνός καὶ μόνου ἀνθρώπου, ἐνός μεγαλόνοος ἀγύρτου ἢ ἐνός διπλωμάτου αὐτοκράτορος! Αὐτοῦ καὶ μόνου, καὶ, ἡ λάμπουσα πορφύρα συγκατεκάλυπτε τέως πάντα τὰ αἵσχη καὶ πάσας τὰς ἀσθενείας μιᾶς Γαλλίας ὁλοκλήρου! Τὴν ἔλλειψιν πολιτικῶν ἀνδρῶν, τὴν ἔλλειψιν στρατηγῶν, τὴν ἔλλειψιν στρατοῦ ἀξιωμαχοῦ, τὴν ἔλλειψιν, ἐν ἐνὶ λόγῳ, στοιχείων ἱκανῶν ν' ἀντιπαραταχθῶσιν ἀποτελεσματικῶς πρὸς τοὺς Πρώσσους καὶ, καθόλου εἰπεῖν, πρὸς τοὺς τέως τόσον ὀλιγώρως μόνον ὡς σχολαστικὰ διδασκαλάρια θεωρουμένους καὶ συχνῶτατα, οἶονεὶ παιδιᾶς καὶ χλευασμοῦ χάριν, προσβαλλομένους καὶ ἀπειλουμένους Γερμανούς. Οὕτως ἄρα — διὰ τῶν μυστηριωδῶν, ἀκαταλήπτων καὶ θαυμασίων τρίβων τῆς θείας Προνοίας — ἐκδικεῖται πῶς ἤδη ἡ ἐλευθερόφρων Γαλλία τὸν τυραννόφρονα Ναπολέοντα καὶ ὁ τυραννόφρων Ναπολέων τὴν ἐλευθερόφροναν Γαλλίαν καὶ ὁ δημοκράτης ποιητὴς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τὸν δημοκράτην ποιητὴν! Ἀλλ' οὕτω, συνάμα καὶ πρὸ πάντων, ἐκδικεῖται, ὡς φαίνεται, καὶ τιμωρεῖ ἡ μετριοφρων

Γερμανία τὴν ἀλαζόνα Γαλλίαν, — δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ πολέμου, θν ἀδίκως ἢ δευτέρα ἐκίνησε κατὰ τῆς πρώτης, — καὶ τὴν Γερμανίαν πάλιν ζητεῖ ν' ἀντεκδικηθῇ καὶ ἀντιτιμωρήσῃ ἡ Γαλλία ἀνακηρύττουσα καὶ διαδίδουσα, εἰ δυνατόν, τὴν δημοκρατίαν, ἣτις βεβαίως δὲν δύναται νὰ ᾔῃαι ἀρεστὴ εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀντιπάλου τῆς! Τὴν πολλαπλὴν, καταπληκτικὴν ταύτην καὶ ἀπὸ πολλοῦ κυοφορουμένην ἀμοιβαίαν ἐκδίκησιν καὶ ποινὴν ὑπεμφαίνει ὁ γαλλοπρωσσικὸς οὗτος πόλεμος μετὰ τῶν τεραστίων καὶ ἀπροσδοκῆτων ἀποτελεσμάτων του! Ἀλλ' ὑπὸ τὸ γαλλοπρωσσικὸν ζήτημα φρονούμεν ὅτι καλύπτεται καὶ ἄλλο πολὺ μείζον ἔτι, τὸ πολὺπλοκον καὶ πολυθρύλλητον ἀνατολικὸν ζήτημα* καὶ ἐπὶ πᾶσιν οὐδὲ μόνον ἡ μεγάλη αὕτη πολιτικὴ διαφορὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων καὶ λαῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλη πολὺ σοβαρότερα πάλιν ὀπισθεν αὐτῆς ὑπολανθάνουσα, ἡ θρησκευτικὴ διαφορὰ, τὸ περὶ θρησκείας ζήτημα τοῦ ἀνεπτυγμένου χριστιανικοῦ κόσμου, ὅπερ ἦτο, εἶναι καὶ θέλει εἶναι, κατὰ βάθος ἐξεταζόμενον, ἀπανταχοῦ καὶ πάντοτε ἡ πρωτίστη ρίζα καὶ ἀρχή, ἡ θεμελιώδης βάσις καὶ ἀφετηρία ἀπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἠθικῶν, πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν τῆς ἀνθρωπότητος ζητημάτων, καὶ οὐτινος ἡ τοιαύτη ἢ τοιαύτη λύσις ἀποφασίζει κυρίως περὶ τῆς τύχης, τῆς εὐδαιμονίας ἢ κακοδαιμονίας, περὶ τῆς διαρκοῦς δυσπραγίας ἢ τῆς διηνεκοῦς εὐημερίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀλλὰ περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος ἴσως ἄλλοτε δυνηθῶμεν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν νὰ γράψωμεν.

Ἐν Ἀθήναις, 1871.

Φ. Α. ΟΙ.

ΜΙΡΑΒΩ

ΓΡΟ

ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΩ.

==

(Συνέχεια καὶ τέλος. — Ἰδε Φυλλ. ΚΔ'. — Ἔτος Γ')

—

Z'.

Ἐὰν ἤδη πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ συνόλου, ὁ ἀπεπειράθηνεν νὰ σκιαγράψωμεν τῶν κατὰ τὸν